

Inzet familievertrouwenspersonen voor naasten buiten de verplichte ggz mogelijk maken

In de verplichte ggz hebben familie en naasten wettelijk recht op een familievertrouwenspersoon. Die denkt mee met naaste én hulpverlening en geeft informatie en advies. De inzet daarvan zou ook buiten de verplichte ggz waardevol zijn, stelt de nieuwe stichting Familievertrouwenspersonen PLUS, om met gerichte preventie verergering van een bestaande situatie rond een kwetsbare persoon te voorkomen. Ze verwijst daarbij onder andere op de toename van verwarde personen, waarvoor niemand een oplossing weet. Stichting Familievertrouwenspersonen PLUS is beschikbaar voor gemeenten, buurtteams en GGD's en nodigt hen uit om ervaring op te doen met de inzet van familievertrouwenspersonen.

TEKST: FRANK VAN WIJCK

BEELD: STICHTING FAMILIEVERTROUWENSPERSONEN PLUS

Gert Boeve is – naast andere activiteiten – onder andere directeur-bestuurder a.i. van de Landelijke Stichting Familievertrouwenspersonen, die deze vertrouwenspersonen inzet voor ondersteuning van naasten van mensen in de verplichte ggz. Eerder in zijn carrière was hij wethouder zorg en welzijn in Amersfoort. In die functie zag hij toen al veel kwetsbare mensen tussen wal en schip vallen. “Dat kan gebeuren omdat we als Rijksoverheid en gemeenten tot maatregelen komen die op individueel niveau niet altijd goed uitpakken”, zegt hij. “Dat is onontkoombaar, de ene patiënt met psychose is de andere niet. Je kunt niet op persoonsniveau gepast beleid maken voor kwetsbare mensen, maar de zorg voor mensen met ernstig psychische aandoeningen vraagt vaak wel om maatwerk. We zien tegenwoordig alleen meer en meer mensen in de problemen komen. Dat komt ook omdat de ggz in straf tempo bedden afbouwt. Ook groeien de wachtlijsten voor intake en behandeling.”

Schrijnende situaties

Natuurlijk leidt dit tot schrijnende gevallen, zegt familievertrouwenspersoon Judith van Nimwegen. “Het is moeilijk maatwerk te leveren, zegt ook zij. “Krijgt iemand dan te maken met de Wet verplichte ggz, dan geldt daar het wederkerigheidsbeginsel, dat de instelling of gemeente de inspanningsverplichting geeft om te zorgen dat voor de cliënt de essentiële voorwaarden om te herstellen op orde zijn. Gemeenten hebben daar een proces voor ingereld, maar toch blijkt het in de praktijk heel lastig om hier invulling aan te geven. Ook omdat er veel personele

“In gesprekken met ouders hoor ik de laatste tijd steeds vaker dat criminele organisaties feilloos doorhebben wie kwetsbaar en dus gevoelig is.”

wisselingen zijn. En niet alleen daarom. In de intramurale ggz wordt afgebouwd, wie in een crisistoestand wordt opgenomen moet snel weer worden ontslagen. De weg terug naar huis is dus heel belangrijk. Maar er zijn mensen die vanwege het gedrag dat ze vertonen niet zelfstandig of bij naasten kunnen wonen, maar wiens situatie ook weer niet dusdanig ernstig is dat ze voor intramurale zorg in aanmerking komen. Dergelijke schrijnende gevallen kunnen zich zelfs voordoen als sprake is van goede samenwerking tussen de partijen die deelnemen aan het brede overleg dat vanuit de zorg- en welzijnshuizen van de gemeente wordt georganiseerd en als iedereen daarin alles doet wat nodig is.”

Het lukt niet altijd

In de praktijk bestaan heftige situaties waarin het maar de vraag is of de cliënt wel onderdak heeft op het moment

dat hij ontslagen wordt na de verplichte opname, stelt Van Nimwegen. “Het is aan de zorgverantwoordelijke om te verkennen hoe het zit met de essentiële voorwaarden. Hij schakelt daarvoor met de maatschappelijk werker van de afdeling en die weer met de gemeente. In sommige gemeenten werkt dit dan goed, omdat daar al het beleid is niet uit te gaan van de regels maar van wat iemand nodig heeft. Dat is effectief en efficiënt, maar het vereist wel samenwerking. En helaas lukt het dus niet altijd.”

In de verplichte ggz hebben naasten wettelijk recht op een familievertrouwenspersoon. “Die staat de naasten van iemand met een ernstige psychische aandoening bij”, zegt Boeve. “Maar naasten kunnen zulke bijstand ook heel goed gebruiken voor een kwetsbare persoon die niet in de verplichte ggz belandt of er net uit is. In dat geval is het niet zomaar mogelijk om diezelfde begeleiding met een familievertrouwenspersoon aan te bieden. Je bent in dat geval namelijk preventief bezig, en je weet in die fase nooit of het manco dat tot verplichte ggz zou kunnen leiden zich wel of niet gaat voordoen. De bijstand voor naasten in het vrijwillig kader, daar wil VWS niet voor betalen. Terwijl wij denken dat die inzet niet alleen van nut is voor iemand die al in de verplichte ggz is, maar juist ook om dat te voorkomen.”

Familievertrouwenspersonen PLUS

Er is weinig ruimte in deze samenleving om anders te zijn zonder dat het als een probleem wordt ervaren, stelt Boeve. “Je moet gewoon meedoen of je valt eruit”, zegt hij. “Of je wordt gegrepen door het criminele circuit. In gesprekken met ouders hoor ik de laatste tijd steeds vaker dat criminele organisaties feilloos doorhebben wie kwetsbaar en dus gevoelig is.”

Begrijpelijk dus dat hij in samenspraak met een aantal gelijkgestemden als aanvulling op de Landelijke Stichting Familievertrouwenspersonen – die er is voor naasten van personen in de verplichte ggz – de stichting Familievertrouwenspersonen PLUS in het leven heeft geroepen. Ook Van Nimwegen participeert hierin. “Hiermee willen we in het brede sociale domein een rol spelen als gemeenten niet meer weten hoe ze verder moeten, in de ondersteuning van naasten die te maken hebben met een kwetsbare persoon die niet in de verplichte ggz zit maar wel een probleem vormt voor zichzelf en zijn omgeving”, zegt Boeve. “We zijn dit aanbod nu aan het opstarten, en we merken daarbij dat gemeenten daar ook wel voor open staan, maar dat ze aanlopen tegen de vraag hoe ze dat gefinancierd krijgen. We zijn geen hulpverleners. Onze toegevoegde waarde is de triade patiënt, naasten en behandelaar te versterken. Bij die naasten is vaak sprake van een enorme overbelasting. En dat is een hindernis, want als we vanuit het Integraal Zorgakkoord vinden dat >>

“De bijstand voor naasten in het vrijwillig kader, daar wil VWS niet voor betalen.”

kunnen we verwijzen en adviezen geven, maar het gaat er vooral om dat de naasten weten dat er een onafhankelijke persoon is specifiek voor hen. Dat maakt mensen rustiger en krachtiger. Het helpt ook hulpverleners om meer oog te hebben voor redelijkheid en goed hulpverlenerschap.”

Maar de financiering zit het spelen van deze rol buiten de verplichte ggz dus in de weg. “Terwijl het helemaal niet moeilijk hoeft te zijn om daarvoor tot een oplossing te komen”, zegt Boeve. “We zouden heel graag een pilot willen doen in een gemeente, vanuit een subsidierelatie in de Wmo. Of gemeenten kunnen gewoon een contract met ons afsluiten voor deze hulpverlening. Maar op dit moment kent het gros van de gemeenten ons nog niet. Wij zijn er klaar voor om de sprong te maken. En de familievertrouwenspersonen wonen overal in het land in de regio’s en kennen die dus. Ze zijn daarmee beschikbaar voor gemeenten en wijkteams die een beroep op hen willen doen. Ik hoop dus dat ze dit lezen als een uitnodiging.”

Ondertussen is er wel al een lichtpuntje, en dat heeft te maken met de herziening van de verplichte ggz. “Hierdoor lijkt er meer ruimte te komen aan de voorkant, aan de mensen die daar nog niet in zitten dus maar die wel kwetsbaar zijn”, zegt Boeve. <<

mensen meer zelf moeten kunnen doen, moeten ze daar toe wel in staat zijn. Wie continu overbelast is, ervaart daarvan stress en chronische stress heeft invloed op hoe je denkt en communiceert. Je bent niet meer creatief en optimaal assertief om je belangen over het voetlicht te brengen. Of je wordt van die situatie juist agressief. Wij willen naast die naasten staan, kijken wat in die triade de verhoudingen zijn en helpen het perspectief van die naasten daarin over het voetlicht te brengen.”

Onafhankelijke ondersteuning

Het gaat er niet om, zegt Boeve, het woord te voeren namens de naasten. “Dat is niet de bedoeling”, zegt hij. “Het gaat erom te ondersteunen, in kaart te brengen waarop je als naasten wel en niet invloed hebt. Eventueel

STICHTING FAMILIEVERTROUWENSPERSONEN PLUS

Familievertrouwenspersonen PLUS is een aanvulling op de Landelijke Stichting Familievertrouwenspersonen. Naasten kunnen rechtstreeks contact opnemen met een familievertrouwenpersoon als:

- hun dierbare in behandeling is bij een bij de organisatie aangesloten ggz-instelling
- hun dierbare woont in een bij de organisatie aangesloten organisatie voor begeleid wonen
- hun dierbare woont in een bij de organisatie aangesloten gemeente.

Meer informatie: **Over ons - Stichting Familievertrouwenspersonen PLUS.**